

V rámci reformy veřejné správy, která je v současnosti jedním z nejhojněji diskutovaných témat politických i právních je jednou ze základních reforem též reforma školství.

Jedním z nejsilnějších argumentů, proč je veřejnou správu třeba modernizovat a reformovat bylo zaplevelení legislativy množstvím mnohdy nepřehledných a prolínajících se předpisů. Jedním z pokusů, jak tento právní chaos alespoň částečně zjednodušit byl i nový školský zákon¹.

Tímto novým školským zákonem ze dne 24. dubna 2004, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2005, dochází ke sjednocení školské legislativy dosud roztráštěné do dílčích předpisů a k jejímu významnému zpřehlednění a modernizaci. Byla zrušena řada zákonů a podzákoných norem, které upravovaly oblast školství².

V rámci nového školského zákona byl zaveden nový právní institut, jímž je školská právnická osoba. Odborná veřejnost z řad právníků, úředníků státní správy a samosprávy i ředitelů škol (soukromých i veřejných) přijala tuto změnu se značnými rozpaky. Je zřejmé, že tato nová forma právnické osoby, zřízená jen pro účely školství, přináší řadu vylepšení ve stávající úpravě školských zařízení; není však zcela jasné, týkají-li se tyto změny k lepšímu všech potenciálních oprávněných zřizovatelů, a rovněž není jasné, zda budou tato zlepšení bez výhrad přijímána a využívána. Bez významu nejsou ani otázky ohledně náročnosti na administrativu a skutečnost, že této formy školského zařízení je v praxi využíváno až na výjimky pouze jedním druhem oprávněných subjektů.

Školství je kapitolou státního rozpočtu připravovanou Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy³, které se každoročně věnuje velká pozornost. V souvislosti s přijetím nového školského zákona a změnou jiných zákonů se zákonodárce pokusil vymezit i hospodaření školských právnických osob, nicméně je otázkou, do jaké míry se jeho záměr vydařil.

Ve své práci jsem se snažil čerpat ze všech dostupných zdrojů, kterými jsou mimo standardní literatury a zákonů, judikatury a automatizovaných právních systémů zejména osobní rozhovory se zaměstnanci ministerstev a jiných úřadů, kteří se na tvorbě nového školského zákona podíleli, jakož i ředitele školských zařízení různých druhů za účelem zjištění, jak postupuje praxe. Bohužel lze říci, že vzhledem k relativnímu nezájmu odborné veřejnosti o tuto problematiku zůstává počet dostupných zdrojů i přes více než dvouletou účinnost zákona omezen.

Problematika školských právnických osob není ještě v žádné odborné literatuře zpracována ani komplexně, ani z hlediska jejich hospodaření. Ve své práci se tedy pokusím nastínit stávající legislativní úpravu školství, jak veřejného a soukromého, s cílem popsat možnosti veřejných a soukromých zřizovatelů co se týče právních forem jimi zřizovaných škol; dále bych chtěl popsat jejich odlišnosti, zejména pak z hlediska úpravy jejich statutárních orgánů, řízení, majetku, hospodaření a jeho kontrole a v závěru se pokusit o zhodnocení přínosu stávající právní úpravy.